

הגודר מן המבושל

פרק ששי נדרים

נג.

עין משפט נר מצוה

י' א מיי פ"ט מהל' נדרים הלכה די סגמ לאון רמב"ן טו"ע י"ד קומנ ר"ז טע"ק י"ד י"ד ב מיי"ש טו"ע שם כהנ"ג:
ב' ג מיי"ש טו"ע שם קט"ף טו:
ב' ד מיי"ש טו"ע שם קט"ף פ:
ז ה מיי"ש טו"ע שם קט"ף טו:
י' ו מיי"ש טו"ע י' טו"ע שם הלכה י"ב ט מיי"ש הלכה י"ב טו"ע שם קט"ף פ:
י"ג א מיי"ש טו"ע שם קט"ף פ:

מוסף רש"י

בקפלוטות. כרמי (ביצה)
י' ע"ז לח.

תוספות

מהם ועד נשמעין אשם אדם אוקר שאל יחל בשר עד זמן פלוני שאקור ברעוט דהא בזה מלא דאי יוצא מהם אקור ה"ל נתינת טעם אקור דממנה לה להדרי: הגודר מן התמרים מותר בדרוש פירוש דאלמך קונס תמרים על מותר בדבש היוצא מהם דבש אקרי תמרים נאן אקריין וקשה אמאי לא תנא הנה דקתמי בשאר בני תמרים אלו שאני טועם אקור ביוצא מהם: בהתירויות. ענינים קשים ורעים לאכל מותר בהמות היוצא מהן: כל ששם תולדהו ע"ל. פירוש שאני מפקד שמו האשון כמו דבש תמרים ששם תמרים עליו נדר בתמרים אקור בדבש: והבנים בתרין. גנמי פריך היונו מנא קמא: מותר בין תפוחים. דקסם יין דעניני קאמל: מותר בשמן שושמין. דקסם שמן הוא שמן זית: מותר בדרוש תמרים. דקסם דבש וכו' דבש בדבש: מותר בהופין התינויות. דקסם חומץ מין טעם שושמין: מן הדרשין מותר בקפלוטות. א"ע ששמן כרשין מן גלא שיש לכן שם לוי: מן הירק סתם מותר בירק שדה. דקסם ירק של גינה: הבהים היינו ת"ק. דשני בדבש תמרים איכא בינייהו דמניא מן כל שערבו לאכול מן תמרים ששם תולדהו וכל שאין דרכו לאכול מן תמרים ששם תולדהו לאכול: ומוצא מהם דרכו לאכול: נדר בו אינו אסור אלא ביוצא ממנו. ת"ק לית ליה דרבי שמעון ותמרים את גמרי כרש' סביא להן דהאי בדבש תמרים לא סברי כומיה אלא בדינא דקמיות וה"ק ותמרים אכלו בתמרים לא סברי שרינו תמרים אקרי אשם

כולי האי לדיוקא משמע דעמיה לכל מאי דנפיק מנייהו. וכי תימא תינח בשאני טועם כיון דלא רכיך וקאמר אפוזי איסורא הוא אכל שאני אוכל מאי איכא למימר דהא כיון דלא סגי ליה אש אמר קונס פירות האלו דאי הכי משמע זין בצרכיה זין בהנאה ואיהו לא צבי למסרינהו אלא בצרכיה הלכך כי אמר שאני אוכל ליכא שום הוכחה למיסק אפילו ביוצא מהן איכא למימר דכיון דהוה מלי למימר קונס פירות האלו בצרכיה עליו וקאמר שאני אוכל אף יוצא מהן משמע. ואמרו לפי זה דבשבוטה דלא מלי למימר בצרכיה עליו דלשון נדר הוא ועל כרחיה אית ליה למימר שאני אוכל לא מיתסק ביוצא מהן. ואחרים אומרים זה הוא דעת הרמב"ם ז"ל^א דלא שנה נדר ולא שנה שבוטה דלאו משום יתורא לישנה הוא אלא שהשן צעלמו מוכיח כן דלשון שאני אוכל ושאינו טועם משמע שאוסר כל אכילה וטעימה הבאה מהם: **מתני'** הגודר מן הפתאים וכו' מסתווים מותר בחומץ סתווים. סתווים ענינים שאינם מתבשלים ועומדים בימי החורף: כל ששם פולדו קרויה עליו. כגון דבש תמרים וחומץ סתווים: ותמרים מתירים. בגמרא פריך היינו ת"ק. ואיכא למידק תנא קמא מני לא ר' יוסי ולא רבנן דהא אמרינן לעיל נ: דפלוגתא דקוס וחלץ דכל היכא דקרו ליה קומא דחלץ אסור אפילו לרבנן ודבש תמרים וחומץ סתווים ליתסק מהאי טעמא ז"ל^ב דלא דמי דלילו גבי קוס דחלץ הקוס לא נשנה מלואה לזורה דמעיקרא נמי כשהיה מעורב בחלץ באתה לזרה עלמה היה אכל הכא הרי נשמה הגוף. הרשב"א ז"ל. ועוד דקסם כי קרי ליה קומא דחלץ מפני שעדיין תורת חלץ עליו קרו ליה ולא להפריש זין זה לאחר שאין נקרא קוס

מתני' מן הסתווים. היינו ענינים קשים שמניתן כזכרם כל ימי הסתיו ועושין מהן חומץ: כל ששם פולדו קרויה עליו. כגון חומץ זה שיכא ממנו קרוי נמי על שם אמו חומץ סתווים ולא חומץ סתם: **נדר ממנו אסור ביוצא וכו'.** והכי נמי כי נדר בסתווים אסור נמי בחומץ היוצא ממנו: והכמים מתירין. וקא פריך בגמרא היינו מנא קמא דקתי מותר בחומץ סתווים: **גב' נדר זו.** בתמרים: אסור ביוצא ממנו. בדבש סתווים: כל שאין דרכו לאכול. כגון סתווים דרך היוצא ממנו לאכול והן עלמין אין דרכן לאכול. תנא קמא דמתניתין דלמר מותר בחומץ סתווים לית ליה דרבי שמעון זין אלעזר אלא קסבר נדר זו אין אסור אלא זו אע"ג שאין דרכו לאכול ותמרים תנא בתרא אית להו דרבי שמעון זין אלעזר ודקתי ותמרים מתירים בן גופו אכל ביוצא ממנו לא דאין אסור אלא ביוצא ממנו והיינו כר' שמעון זין אלעזר דלמר לא נתכוון זה כו' ורבי יהודה זין בתרא היה אסור זו ביוצא הימנו: **מתני' מן השמן.** משמע שמן זית להכי מותר בשמן שושמין: כרש"י. קטניות: מוסר זירקות השדה. דהיינו שם לויי ירק השדה ולא ירק סתם: **גב' מוסר בשמן שושמין.** לפי שאין מלוי בשר' שמן שושמין אלא שמן זית וצאוטו שמן נדר: מוסר ומוסר. משמן זית ומשמן שושמין: ספק איסורא לתומרא. ומשמן מסתפקין זו נדר זין רב זין מעט: אסור זירקות הגינה. גרי"ם המור"ה במסכת"א ז"ל. ומותר בזירקות השדה^א שעליהן סומכין בשביעית שהפקירו הגנות לעניים ואין מסתפקין אלא בזירקות השדה: **בירקות הגינה אמר רבי**

(א) [תוספתא פ"ג ע"ש], (ב) [מכילתא ע"ב וס"ו], (ג) [נ"א ובשביעית אסור זירקות השדה שעליהן כו'], (ד) [פ"ט מה"ל נדרים הלכה י"ד], (ה) (ו) [י"ב וס"ד] מנאן עד סוף המתני' שייך לע"ג, (ז) [בירושלמי: נתיבה].

הגהות הב"ח

(א) גמ' דערו לביאכל. וכן בכל העמוד: (ב) רש"י דהי' כרש"ן קטנים בקפלוטות גדולים הס"ד:

הגהות הגר"א

[א] גמ' נדר זו אסור. נ"ב גינתא הירושלמי מזהו וכן עיקר: [ב] שם מיוצא ממנו אסור. נ"ב מותר כ"ע (ועי' בהג"א ז"ל ס"י ר"ז ס"ק י"ח) וכפירוש ר"מ בתוס' וי"ד הרמב"ם ופסק חכמים:

פירוש הרא"ש

מתני' התירויות. ענינים קשים ונשאלים בדבש עד ימות הסתיו ואין ראוין לית עושין מהם חומץ ואית דגריס סתווים כמו סופי ענינים: כל ששם תולדהו קרויה ע"ל. אף כי נשמה ממנה על שם עיקר קמו דבש תמרים חומץ סתווים: והבנים בתרין. גמרא פריך היינו ת"ק. גמ' בל פריך דרבי לאכול ודך היוצא ממנו לאכול. אסור סתווים ת"ק פליג אר"ש אין בדבש תמרים זין חומץ סתווים דרבנן שרו מרייהו ואסרי סתווים גופייהו ור"ש אסור בדבש תמרים וחומץ סתווים ומתיר הסתווים ורבנן בתראי קיימי אהא דקאמר מת"ק מן הסתווים מותר בחומץ סתווים אסור בסתווים גופייהו אסור ותמרים מתירים סתווים גופייהו: מתני': בפני שהוא שם לוי. אכילה קאי: גמ' ירקות שדה. אין קריין ירק סתם והכא לומר ירקות הענין רכיך תכר שם לירק ולמר ירקות שדה וכן כולם: אבל בשביעית מותר ירקות הענין לפי שאין ירקות גינה מניין שאין גילס בלא עבודה ואוכלין ירקות שדה ליתסק נגלון העולם ירקות סתם הוא ירקות שדה:

אלא זה אכל הכא כי אמרו דבש תמרים וחומץ סתווים לא שיהא עדיין תורת תמרים עליהן אלא להפריש זין דבש תמרים לדבש אחר וזין חומץ סתווים לחומץ אחר: **גב' חכמים היינו ס"ק איכא בינייהו הא דנתיב כלל אר"ש נל שדרכו לאכול ודך היוצא ממנו לאכול כגון סתמרים ודבש סתמרים נדר זו אסור ביוצא ממנו** (ב) **ביוצא ממנו אסור זו וכל שאין דרכו לאכול ודך היוצא ממנו לאכול נדר זו אסור ביוצא ממנו.** כך גרסין בהלכות הרמב"ם ז"ל. וה"פ דבש פליגי ת"ק פליג ארשב"א בתריויהו דסביירא ליה לתנא קמא דזין דרכו לאכול זין אין דרכו לאכול אסור זו ולא ביוצא ממנו ורשב"א סביירא ליה דבשדרכו [לאכול] ודך היוצא ממנו לאכול אסור בשניהם ובשאיין דרכו לאכול ודך היוצא ממנו לאכול אסור ביוצא ממנו ולא זו ובהא מפיק ליה לת"ק לגמרי. ור' יהודה זין במירא סבר לה כר"ש דדרכו [לאכול] ודך היוצא ממנו לאכול דרכו לאכול ודך היוצא ממנו לאכול דרכו דרבי יהודה זין במירא לא שני ליה ומיתסקר נמי בתריויהו ולרשב"א שני ליה ולא מיתסקר אלא ביוצא ממנו. ורבנן בתראי דמתני' היינו ר' שמעון זין אלעזר ושריותא דידהו קאי אחין דרכו לאכול דשרי הוא גופיה. ומשמע על דמשום הכי משמע ממלתייהו דאהאי גוואה [קאין] מדקתני סתמא ותמרים מתירים דמשמע דאתריויהו פליגי ובמאי ת"ק ור' יהודה לאיסורא שרו אינהו ומש"ה פשיטא דלסתווים קאי דליכא טעמא להיתרא דמשום שאין דרכו לאכול איכא למימר דלא נתכוון אלא ליוצא מהן דאתמרים דשוו נמי תריויהו לאיסורא ליכא למימר דשרו רבנן בתראי מן התמרים דלישרי בתמרים גופייהו ליכא טעמא להיתרא: ולענין הלכה קיימא לן כתנא קמא דזין בתמרים זין בסתווים אינו אסור אלא בהן אכל לא בדבש וחומץ שלהן: **מתני'** הגודר מן הפתאים. דכיון שיש לו שם לוי לא מיקרי יין סתם: מוסר בקפלוטות. דלא הוי ככלל כרש"ן: מוסר זירקות השדה. דקסם ירק לא משמע אלא ירק גינה: (א) אספרגוס. מין כרוב הוא: אסור מן המקפא. מבשיל עז של גריסין ואסור משום דקרו ליה מקפא דגריסין: ר' יוסי מסייר. דבאתמיה קרו למקפא מקפא ולגריסין גריסין: אסור נשום. משום דמקפא כולל כל דבר קפוי ועצה ושום נמי קרוי מקפא על שם שממחין אותו צמעת מים ונאכל צך: מוסר נכוס היים. שהכוס אינו כוסא אחת אמת צבני עלמה אכל פת כיון שהוא גוף אחד חיטה מיקרי. והכי איתא בירושלמי דגרסין התם [סופין] חטה והת מן כן בתמיה אמר רבי יוסי אריחא דבר נשא מתמיי פיתא קטתה^א ומימר בזיך דברא דהא מיתא: **גב' מוסר בשמן שושמין.** דבא"י אינן מסתפקין כלל אלא בשמן זית: ירק של גינה משמע ולא ירק שדה שיש לו שם לוי מיהו אפ"ה הגודר מן הפתאים אסור בתמרים מן האין אסור בתמרים מבשיל. וכן כתב הרמב"ם ז"ל ולא דמי לירקות השדה דהני מניא אחרינא יניהו אכל חמרא וחמרא מבשילא חד מינא יניהו ומפני שנתבשל לא הפסיד שמו: **בשביעית אסור זירקות השדה.** אש נדר בשביעית א"ל לומר שנתכוון ליתק גינה דהא אין זורעין ולא נוטעין בשביעית אלא ודאי ליתק השדה שעולה מלילי נתכוון:

להו למיתני ותמרים אוקרין בסתווים והר"ם פ"י לפי מה שפירש דסתווים אין דרכן לאכול אלא היוצא מהם יש לפירש ת"ק ורבי יהודה זין במירא לית להו דר"ש זין אלעזר דאסור בסתווים גופייהו ולא אסרי אלא ביוצא מהם י"ח איכא בינייהו דמ"ק נקט מן התמרים מותר בדבש משמע דרוקח בתמרים וסתווים ששה ראוין אסור בהם ומותר ביוצא מהם הא נדר מתירים שאינם ראוין לאכול אסור זין בהם זין ביוצא מהם: בשאר בני שבוע אסור בירקות גינה ומותר בירקות שדה. דסתמא מירקות גינה נדר זירקות שדה יש להם שם על לויי בכל שאר בני שבוע ומותר בשמנים קאי דליכא טעמא להיתרא דמשום שאין דרכו לאכול איכא למימר דלא נתכוון אלא ליוצא מהן דאתמרים דשוו נמי תריויהו לאיסורא ליכא למימר דשרו רבנן בתראי מן התמרים דלישרי בתמרים גופייהו ליכא טעמא להיתרא: ולענין הלכה קיימא לן כתנא קמא דזין בתמרים זין בסתווים אינו אסור אלא בהן אכל לא בדבש וחומץ שלהן: **מתני'** הגודר מן הפתאים. דכיון שיש לו שם לוי לא מיקרי יין סתם: מוסר בקפלוטות. דלא הוי ככלל כרש"ן: מוסר זירקות השדה. דקסם ירק לא משמע אלא ירק גינה: (א) אספרגוס. מין כרוב הוא: אסור מן המקפא. מבשיל עז של גריסין ואסור משום דקרו ליה מקפא דגריסין: ר' יוסי מסייר. דבאתמיה קרו למקפא מקפא ולגריסין גריסין: אסור נשום. משום דמקפא כולל כל דבר קפוי ועצה ושום נמי קרוי מקפא על שם שממחין אותו צמעת מים ונאכל צך: מוסר נכוס היים. שהכוס אינו כוסא אחת אמת צבני עלמה אכל פת כיון שהוא גוף אחד חיטה מיקרי. והכי איתא בירושלמי דגרסין התם [סופין] חטה והת מן כן בתמיה אמר רבי יוסי אריחא דבר נשא מתמיי פיתא קטתה^א ומימר בזיך דברא דהא מיתא: **גב' מוסר בשמן שושמין.** דבא"י אינן מסתפקין כלל אלא בשמן זית: ירק של גינה משמע ולא ירק שדה שיש לו שם לוי מיהו אפ"ה הגודר מן הפתאים אסור בתמרים מן האין אסור בתמרים מבשיל. וכן כתב הרמב"ם ז"ל ולא דמי לירקות השדה דהני מניא אחרינא יניהו אכל חמרא וחמרא מבשילא חד מינא יניהו ומפני שנתבשל לא הפסיד שמו: **בשביעית אסור זירקות השדה.** אש נדר בשביעית א"ל לומר שנתכוון ליתק גינה דהא אין זורעין ולא נוטעין בשביעית אלא ודאי ליתק השדה שעולה מלילי נתכוון:

להו למיתני ותמרים אוקרין בסתווים והר"ם פ"י לפי מה שפירש דסתווים אין דרכן לאכול אלא היוצא מהם יש לפירש ת"ק ורבי יהודה זין במירא לית להו דר"ש זין אלעזר דאסור בסתווים גופייהו ולא אסרי אלא ביוצא מהם י"ח איכא בינייהו דמ"ק נקט מן התמרים מותר בדבש משמע דרוקח בתמרים וסתווים ששה ראוין אסור בהם ומותר ביוצא מהם הא נדר מתירים שאינם ראוין לאכול אסור זין בהם זין ביוצא מהם: בשאר בני שבוע אסור בירקות גינה ומותר בירקות שדה. דסתמא מירקות גינה נדר זירקות שדה יש להם שם על לויי בכל שאר בני שבוע ומותר בשמנים קאי דליכא טעמא להיתרא דמשום שאין דרכו לאכול איכא למימר דלא נתכוון אלא ליוצא מהן דאתמרים דשוו נמי תריויהו לאיסורא ליכא למימר דשרו רבנן בתראי מן התמרים דלישרי בתמרים גופייהו ליכא טעמא להיתרא: ולענין הלכה קיימא לן כתנא קמא דזין בתמרים זין בסתווים אינו אסור אלא בהן אכל לא בדבש וחומץ שלהן: **מתני'** הגודר מן הפתאים. דכיון שיש לו שם לוי לא מיקרי יין סתם: מוסר בקפלוטות. דלא הוי ככלל כרש"ן: מוסר זירקות השדה. דקסם ירק לא משמע אלא ירק גינה: (א) אספרגוס. מין כרוב הוא: אסור מן המקפא. מבשיל עז של גריסין ואסור משום דקרו ליה מקפא דגריסין: ר' יוסי מסייר. דבאתמיה קרו למקפא מקפא ולגריסין גריסין: אסור נשום. משום דמקפא כולל כל דבר קפוי ועצה ושום נמי קרוי מקפא על שם שממחין אותו צמעת מים ונאכל צך: מוסר נכוס היים. שהכוס אינו כוסא אחת אמת צבני עלמה אכל פת כיון שהוא גוף אחד חיטה מיקרי. והכי איתא בירושלמי דגרסין התם [סופין] חטה והת מן כן בתמיה אמר רבי יוסי אריחא דבר נשא מתמיי פיתא קטתה^א ומימר בזיך דברא דהא מיתא: **גב' מוסר בשמן שושמין.** דבא"י אינן מסתפקין כלל אלא בשמן זית: ירק של גינה משמע ולא ירק שדה שיש לו שם לוי מיהו אפ"ה הגודר מן הפתאים אסור בתמרים מן האין אסור בתמרים מבשיל. וכן כתב הרמב"ם ז"ל ולא דמי לירקות השדה דהני מניא אחרינא יניהו אכל חמרא וחמרא מבשילא חד מינא יניהו ומפני שנתבשל לא הפסיד שמו: **בשביעית אסור זירקות השדה.** אש נדר בשביעית א"ל לומר שנתכוון ליתק גינה דהא אין זורעין ולא נוטעין בשביעית אלא ודאי ליתק השדה שעולה מלילי נתכוון: